

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
1. ROZRÓŻNIENIA DEFINICYJNE	17
1.1. Etniczność	20
1.2. Religia	24
1.3. Tożsamość narodowa	27
1.4. Nacjonalizm	33
1.5. Etnicyzacja religii i sakralizacja etnosu	39
2. KLUCZOWE PYTANIA	57
3. PRÓBY ODPOWIEDZI	61
3.1. Główne przyczyny znaczącego wpływu religii na kształtowanie tożsamości narodowych	61
3.1.1. Substytutowa rola Kościołów w stosunku do nieistniejącej państwowości	64
3.1.2. Rywalizacja Kościoła i komunistycznego państwa o „rząd dusz”	80
3.1.3. Znaczenie Kościołów dla tożsamości mniejszości narodowych	95
3.1.4. Religia na pograniczu wyznaniowym	100
3.2. Znaczenie religii we wspólnotach etnicznych jedno- i wielokonfesyjnych	111
3.2.1. Wspólnoty etniczne (narody) monokonfesyjne	112
3.2.2. Wspólnoty etniczne (narody) wielokonfesyjne	141
3.3. Religia jako fundament nowej (?) tożsamości etnicznej	168
3.3.1. Muzułmanie — Boszniacy	173
3.3.2. Pomacy (Bułgaromahometanie)	190
3.3.3. Staroobrzędowcy	202
3.3.4. Inne przypadki	204
3.4. Tożsamość narodowa budowana na zeświecczonej tradycji religijnej (przykład czeski)	205
3.4.1. Czeski antykatolicyzm: jego przyczyny i manifestacje	206
3.4.2. Zlaicyzowany i „upaństwowiony” husytyzm	211
3.5. Rola religii w konfliktach etnicznych	216
3.5.1. Konflikt w warunkach „zderzenia” różnych religii	217
3.5.2. Konflikt etniczny w obrębie tej samej wspólnoty religijnej	219
3.5.3. Religia jako przyczyna czy „wzmocniacz” konfliktów etnicznych?	220
3.6. <i>Topos</i> religijny i <i>topos</i> etniczny	234
3.6.1. Etnosymboliczny wymiar świątyni	234

3.6.2. Architektoniczny „wyscig do nieba”	237
3.6.3. Planowe niszczenie świątyni	240
3.6.4. Cmentarze jako symbole etniczne	245

ZAKOŃCZENIE

Aneks	251
Bibliografia	271
Summary	301
Indeks osób	305
Indeks nazw	309
Spis tabel	313
Spis map	313